

Sygn. akt II CSK 371/11

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Barbara Myszka

w sprawie z wniosku M. Ś.

przy uczestnictwie M.G.

o ustanowienie drogi koniecznej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 14 marca 2012 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego

z dnia 16 lutego 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 2 lutego 2011 r. obciążył służebnością drogi nieruchomości uczestnika postępowania M. G., w ten sposób, że zarządził przeprowadzenie drogi koniecznej przez działkę 667 szlakiem uwidocznionym na ewidencjonowanej mapie, sporządzonej na polecenie Sądu przez biegłego geodetę oraz ustalił okresowe coroczne wynagrodzenie w kwocie 579 zł.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 16 lutego 2011 r. w częściowym uwzględnieniu apelacji uczestnika postępowania podwyższył ustalone wynagrodzenie do kwoty 628,22 zł.

Uczestnik postępowania wniósł skargę kasacyjną w tym zakresie, w jakim oddalono jego apelację. Zarzucając naruszenie art. 145 k.c. domagał się uchylenia w tym zakresie postanowienia Sądu Okręgowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota skargi kasacyjnej sprowadza się do twierdzenia, że użyte w art. 145 k.c. sformułowanie "za wynagrodzeniem" oznacza jedynie obowiązek jednorazowej zapłaty, a wyklucza ciągłą, okresową odpłatność, oraz że sposób zapłaty wynagrodzenia aprobowany przez Sąd Okręgowy należy wskutek tego uznać – w świetle powołanego wyżej przepisu - za niedopuszczalny.

Powyższego poglądu niepodobna podzielić. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 stycznia 1969 r. (III CRN 379/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 223) wskazał, że wynagrodzenie może mieć często i właśnie często ma charakter świadczeń okresowych, a nie świadczenia jednorazowego. Gdyby więc ustawodawca zamierzał wprowadzić tylko jednorazowe wynagrodzenie, to niewątpliwie musiałoby to znaleźć wyraz w treści art. 145 k.c. Zaniechanie zaś umieszczenia w kodeksie cywilnym odpowiednika art. 34 pr. rzecz. nie może świadczyć o niedopuszczalności przyznania za ustanowienie służebności drogi koniecznej wynagrodzenia w postaci świadczenia okresowego, skoro nie wynika to z treści art. 145 k.c., w szczególności skoro wynagrodzenie ze swej istoty może mieć także formę takiego świadczenia. Stanowisko to podziela w pełni także skład Sądu Najwyższego rozpoznający skargę kasacyjną w niniejszej sprawie.

Godzi się dodać, że zasadnie zauważa się w literaturze, w nawiązaniu do powyższej argumentacji, że pominięcie w kodeksie cywilnym instytucji ciężarów realnych oznacza jedynie pozbawienie wierzyciela możliwości zabezpieczenia rzeczowego swej wierzytelności, polegającej na powtarzających się świadczeniach. Brak możliwości zabezpieczenia w ten sposób tejże wierzytelności nie upoważnia do wniosku, że kodeks cywilny w księdze drugiej, normującej własność i inne prawa rzeczowe, nie zna wynagrodzenia w postaci świadczeń powtarzających się, a co za tym idzie, że nie dopuszcza przyznania świadczeń powtarzających się tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności drogi koniecznej. Natomiast niemożność zabezpieczenia rzeczowego wynagrodzenia w formie świadczeń powtarzających jest wskazaniem dla szczególnego rozważenia na tle konkretnych okoliczności faktycznych przyznania za ustanowienie służebności drogi koniecznej wynagrodzenia w tej postaci.

I dalej, nie jest przekonujący argument przeciwko przyznaniu za ustanowienie służebności drogi koniecznej wynagrodzenia w postaci świadczeń powtarzających, że przepisy kodeksu cywilnego w zakresie prawa rzeczowego w ogóle nie przewidują takiej formy świadczenia. Przepisy te bowiem (obok art. 145k.c., art. 151, 205, 291 k.c.) nie zawierają określenia formy wynagrodzenia przez nie przewidzianego, w szczególności nie stanowią o tym, czy wynagrodzenia to ma formę świadczenia jednorazowego, czy okresowego. To oznacza, że za poprawne rozumowanie trzeba uznać takie, które z braku określenia formy wynagrodzenia wyprowadza wniosek o dopuszczalności wynagrodzenia także w postaci świadczenia okresowego.

Racje mają Sądy niższej instancji, że w sprawie występują szczególne okoliczności przemawiające za przyznaniem wynagrodzenia w formie świadczeń powtarzających. Niepodobna bowiem pominąć, że ustanowiony szlak drogowy od lat stanowi, według wiążących Sąd Najwyższy ustaleń faktycznych, „naturalnie wyznaczoną” drogę dojazdową wykorzystywaną w sposób powszechnie dostępny. Posiada nazwę nadaną przez Urząd Gminy odnotowywaną na oficjalnych spisach ulic i mapach. W tej sytuacji, gdy ten szlak jest traktowany jak droga publiczna, w tym przez Urząd Gminy, zasadne jest założenie, iż jego stan prawny jest

przejściowy, a to przemawia za przyznaniem wynagrodzenia w postaci świadczenia okresowego.

Odnosnie zarzutu naruszenia art. 145 k.c. przez zaniżenie orzeczonego wynagrodzenia za ustanowienie służebności drogi koniecznej wypada zauważyć, że kodeks cywilny nie wskazał kryteriów prowadzących do ustalenia jego wysokości. Nie budzi zaś wątpliwości że wysokość tego wynagrodzenia jest zależna od okoliczności danego wypadku. W okolicznościach sprawy wynagrodzenie przyznane za samo ustanowienie służebności drogi koniecznej ma jakby charakter zapłaty („ceny”) za możliwość korzystania z drogi i ustalenie jego wysokości na poziomie opłaty rocznej przy użytkowaniu wieczystym nie narusza, wbrew stanowisku skarżącego, art. 145 k.c.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w postanowieniu.